SPRENDIMAI

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS SPRENDIMAS (ES) 2023/852

2023 m. balandžio 19 d.

kuriuo dėl apyvartinių taršos leidimų, perkeltinų į Sąjungos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervą iki 2030 m., skaičiaus iš dalies keičiamas Sprendimas (ES) 2015/1814

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 192 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ([1]),

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę ([2]),

laikydamiesi įprastos teisėkūros procedūros ([3]),

kadangi:

(1) 2015 m. gruodžio 12 d. pagal Jungtinių Tautų bendrąją klimato kaitos konvenciją (UNFCCC) priimtas Paryžiaus susitarimas ([4]) (toliau – Paryžiaus susitarimas) įsigaliojo 2016 m. lapkričio 4 d. Paryžiaus susitarimo šalys susitarė užtikrinti, kad vidutinės pasaulio temperatūros padidėjimas būtų gerokai mažesnis nei 2 °C, palyginti su ikipramoninio laikotarpio lygiu, ir toliau dėti pastangas, kad jis neviršytų 1,5 °C, palyginti su ikipramoninio laikotarpio lygiu. Tas įsipareigojimas buvo sustiprintas 2021 m. lapkričio 13 d. pagal UNFCCC priėmus Glazgo klimato paktą, kuriame UNFCCC šalių konferencija, kuri yra ir Paryžiaus susitarimo šalių susirinkimas, pripažino, kad klimato kaitos poveikis bus daug mažesnis, jei temperatūra pakils 1,5 °C, palyginti su 2 °C, ir nusprendė toliau dėti pastangas, kad temperatūra nepakiltų daugiau kaip 1,5 °C;

(2) atsižvelgiant į Tarpvyriausybinės klimato kaitos komisijos šeštojoje vertinimo ataskaitoje pateiktas išvadas, kad visuotinis atšilimas gali būti apribotas iki 1,5 °C tik tuo atveju, jei nedelsiant per šį dešimtmetį bus ryžtingai ir tvariai sumažintas išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, tampa dar svarbiau išlaikyti Paryžiaus susitarime nustatytą 1,5 °C tikslą;

(3) spręsti su klimatu ir aplinka susijusias problemas ir pasiekti Paryžiaus susitarimo tikslus yra pagrindinė 2019 m. gruodžio 11 d. Komisijos priimto komunikato „Europos žaliasis kursas“ (toliau – Europos žaliasis kursas) tema;

(4) Europos žaliasis kursas apima išsamų viena kitą papildančių priemonių ir iniciatyvų rinkinį, kuriuo siekiama iki 2050 m. neutralizuoti Sąjungos poveikį klimatui ir nustatoma nauja augimo strategija, kurios tikslas – pertvarkyti Sąjungą į teisingą ir klestinčią visuomenę, pasižyminčią modernia, efektyviai išteklius naudojančia ir konkurencinga ekonomika, kurios augimas atsietas nuo išteklių naudojimo. Juo taip pat siekiama apsaugoti, tausoti ir didinti Sąjungos gamtinį kapitalą ir apsaugoti piliečių sveikatą ir gerovę nuo su aplinka susijusios rizikos ir poveikio. Tačiau

([1]) OL C 152, 2022 4 6, p. 175.
([2]) OL C 301, 2022 8 5, p. 116.
([3]) 2023 m. kovo 14 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir 2023 m. kovo 28 d. Tarybos sprendimas.
([4]) OL L 282, 2016 10 19, p. 4.

ta pertvarka taip pat turi lyčių lygybės aspektų ir daro ypatingą poveikį kai kurioms nepalankioje padėtyje esančioms ir pažeidžiamoms grupėms, pavyzdžiui, vyresnio amžiaus žmonėms, negalią turintiems asmenims, rasinių ar etninių mažumų atstovams ir mažas bei mažesnes nei vidutines pajamas gaunantiems asmenims ir namų ūkiams. Ji taip pat kelia didesnių iššūkių tam tikriems regionams, ypač struktūriniu požiūriu nepalankioje padėtyje esantiems regionams, taip pat saloms. Todėl turi būti užtikrinta, kad pertvarka būtų teisinga ir įtrauki, nepaliekant nieko nuošalyje;

(5) atsižvelgiant į labai stiprų COVID-19 pandemijos poveikį Sąjungos piliečių sveikatai, gyvenimo bei darbo sąlygoms ir ekonominei gerovei, Europos žaliojo kurso įgyvendinimo būtinybė ir svarba dar labiau padidėjo. Tas poveikis parodė, jog mūsų visuomenė ir mūsų ekonomika turi tapti atsparesnės išorės sukrėtimams ir turi būti imamasi ankstyvų veiksmų siekiant užkirsti kelią išorės sukrėtimų poveikiui ar jį sumažinti taip, kad tai būtų teisinga ir kad niekas nebūtų paliktas nuošalyje, ypač asmenys, kuriems gresia energijos nepriteklius. Europos piliečiai ir toliau reiškia griežtą nuomonę, kad tai visų pirma pasakytina apie klimato kaitą;

(6) Sąjunga įsipareigojo iki 2030 m. sumažinti visos Sąjungos ekonomikos išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį bent 55 %, palyginti su 1990 m. lygiu, 2020 m. gruodžio 17 d. UNFCCC sekretoriatui pateikusi atnaujintus nacionaliniu lygmeniu nustatytus įpareigojančius veiksmus;

(7) priėmus Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1119 ([5]), Sąjunga savo teisėje įtvirtino tikslą ne vėliau kaip iki 2050 m. pasiekti visos ekonomikos poveikio klimatui neutralumą, o vėliau – pasiekti neigiamą išmetamųjų teršalų kiekį. Tame reglamente taip pat nustatytas privalomas Sąjungos įsipareigojimas iki 2030 m. grynąjį išmetamą ŠESD kiekį (išmetamą kiekį, likusį atėmus absorbentais pašalintą kiekį) Sąjungos viduje sumažinti bent 55 %, palyginti su 1990 m. lygiu, ir nustatyta, kad Komisija turi stengtis suderinti visus būsimus priemonių projektus arba pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, įskaitant pasiūlymus dėl biudžeto, su to reglamento tikslais, o visais nesuderinimo atvejais prie tų pasiūlymų pridedamame poveikio vertinime nurodyti tokio nesuderinimo priežastis;

(8) visi ekonomikos sektoriai turi prisidėti prie to, kad tų išmetamų teršalų kiekis būtų sumažintas, kaip nustatyta Reglamentu (ES) 2021/1119. Todėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB ([6]) nustatytos ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ES ATLPS) užmojį reikėtų pritaikyti, kad jis atitiktų 2030 m. visos ekonomikos išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo tikslą, tikslą iki 2050 m. pasiekti poveikio klimatui neutralumą ir tikslą vėliau pasiekti neigiamą išmetamųjų teršalų kiekį, kaip nustatyta Reglamente (ES) 2021/1119;

(9) siekiant pašalinti rinkoje stebimą apyvartinių taršos leidimų pasiūlos ir paklausos struktūrinį disbalansą, Europos Parlamento ir Tarybos sprendimu (ES) 2015/1814 ([7]) 2018 m. buvo sukurtas ir 2019 m. pradėjo veikti rinkos stabilumo rezervas (toliau – rezervas). Nedarant poveikio tolesnėms rezervo peržiūroms, 2023 m. vykdant bendrą Direktyvos 2003/87/EB ir Sprendimo (ES) 2015/1814 peržiūrą, Komisija turėtų nuolat stebėti rezervo veikimą ir užtikrinti, kad rezervas atitiktų savo paskirtį būsimų nenumatytų išorės sukrėtimų atveju. tvirtas ir į ateitį orientuotas rezervas yra labai svarbus siekiant užtikrinti ES ATLPS vientisumą ir veiksmingai ją valdyti, kad ja, kaip politikos priemone, būtų prisidedama prie tikslo ne vėliau kaip iki 2050 m. pasiekti Sąjungos poveikio klimatui neutralumą įgyvendinimo, o vėliau – Reglamente (ES) 2021/1119 nustatyto tikslo pasiekti neigiamą išmetamųjų teršalų kiekį įgyvendinimo.

(10) rezervas veikia metinio parduoti aukcionuose skirtų apyvartinių taršos leidimų skaičiaus koregavimo principu. Siekiant išlaikyti kuo didesnį nuspėjamumą, Sprendimu (ES) 2015/1814 buvo nustatytos aiškios apyvartinių taršos leidimų perkėlimo į rezervą ir iš jo taisyklės.

([5]) 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 (Europos klimato teisės aktas) (OL L 243, 2021 7 9, p. 1).

([6]) 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Sąjungoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL L 275, 2003 10 25, p. 32).

([7]) 2015 m. spalio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2015/1814 dėl Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervo sukūrimo ir veikimo bei kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB (OL L 264, 2015 10 9, p. 1).

(11) Sprendime (ES) 2015/1814 numatyta, kad tais atvejais, kai bendras apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų skaičius viršija nustatytą viršutinę ribinę vertę, iš aukcionuose parduotinų ir į rezervą perkeltinų apyvartinių taršos leidimų skaičiaus turi būti išskaičiuotas apyvartinių taršos leidimų skaičius, atitinkantis tam tikrą to bendro apyvartinių taršos leidimų skaičiaus procentinę dalį. Priešingai, jeigu bendras apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų skaičius tampa mažesnis nei nustatyta apatinė ribinė vertė, apyvartinių taršos leidimų skaičius turi būti perkeltas iš rezervo valstybėms narėms ir pridėtas prie aukcionuose parduotinų apyvartinių taršos leidimų skaičiaus;

(12) Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/410 ([8]) Sprendimas (ES) 2015/1814 buvo iš dalies pakeistas: iki 2023 m. gruodžio 31 d. procentinė dalis, pagal kurią nustatomas kiekvienais metais į rezervą perkeltinų apyvartinių taršos leidimų skaičius, buvo padvigubinta nuo 12 % iki 24 %, siekiant duoti patikimą investicinį signalą ekonomiškai efektyviu būdu mažinti išmetamą CO_2 kiekį. Tas pakeitimas buvo priimtas atsižvelgiant į ankstesnį Sąjungos 2030 m. klimato tikslą – visos ekonomikos išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti bent 40 %, palyginti su 1990 m. lygiu;

(13) pagal Sprendimą (ES) 2015/1814, per trejus metus nuo rezervo veikimo pradžios dienos Komisija, remdamasi tinkamo Europos anglies dioksido rinkos veikimo analize, turėjo atlikti pirmąją rezervo peržiūrą ir prireikus pateikti pasiūlymą Europos Parlamentui ir Tarybai;

(14) atlikdama rezervo peržiūrą pagal Sprendimą (ES) 2015/1814, Komisija ypatingą dėmesį skyrė procentiniam dydžiui, pagal kurį nustatomas į rezervą perkeltinų apyvartinių taršos leidimų skaičius, taip pat ribos, taikomos bendram apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų skaičiui, skaitinė vertė bei apyvartinių taršos leidimų, planuojamų paimti iš rezervo, skaičiui;

(15) iš analizės, atliktos per Komisijos rezervo peržiūrą, ir tikėtinų pokyčių, susijusių su anglies dioksido rinka, matyti, kad 12 % bendro apyvartoje esančių apyvartinių taršos leidimų dalis, pagal kurią kiekvienais metais po 2023 m. nustatomas į rezervą perkeltinų apyvartinių taršos leidimų skaičius, nėra pakankama, kad būtų išvengta smarkaus apyvartinių taršos leidimų pertekliaus padidėjimo ES ATLPS. Šiame sprendime išlaikius 24 % dalį neturėtų būti daromas poveikis vėlesnėms rezervo peržiūroms, įskaitant, jei reikia, dar vieną procentinio dydžio, pagal kurį nustatomas į rezervą perkeltinų apyvartinių taršos leidimų skaičius, peržiūrą atliekant bendrą Direktyvos 2003/87/EB ir Sprendimo (ES) 2015/1814 peržiūrą 2023 m.;

(16) kadangi šio sprendimo tikslo, t. y. toliau taikyti dabartinius rezervo parametrus, nustatytus pagal Direktyvą (ES) 2018/410, valstybės narės negali deramai pasiekti, o dėl jo masto ir poveikio to tikslo būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamasi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo sprendimu neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti;

(17) todėl Sprendimas (ES) 2015/1814 turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Sprendimo (ES) 2015/1814 dalinis pakeitimas

Sprendimo (ES) 2015/1814 1 straipsnio 5 dalies pirmos pastraipos paskutinis sakinys pakeičiamas taip:

„Nukrypstant nuo šios pastraipos pirmo ir antro sakinių, iki 2030 m. gruodžio 31 d. tuose sakiniuose nurodytos procentinės dalys ir 100 mln. apyvartinių taršos leidimų padvigubinami.“

([8]) 2018 m. kovo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/410, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB siekiant ekonomiškai efektyviai dar labiau sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir paskatinti investicijas į mažo anglies dioksido kiekio technologijas ir Sprendimas (ES) 2015/1814 (OL L 76, 2018 3 19, p. 3).

2 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis sprendimas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Priimta Strasbūre 2023 m. balandžio 19 d.

Europos Parlamento vardu	*Tarybos vardu*
Pirmininkė	*Pirmininkė*
R. METSOLA	J. ROSWALL